

מי (חיפה) 236-12-16 - הנא בוקאעי נ' משטרת מרחב חוף/מטה מרחב חוף - חיפה

מ"י (חיפה) 236-12-16 - הנא בוקאעי נ' משטרת מרחב חוף/מטה מרחב חוף - חיפהשלום חיפה
מ"י (חיפה) 236-12-16

הנא בוקאעי

נגד

משטרת מרחב חוף/מטה מרחב חוף - חיפה

בית משפט השלום בחיפה

[11.11.2017]

כבוד השופט זיו אריאלי

החלטה

בפני בקשה לפיצויים, לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים).

רקע וטענות הצדדים:

1. המבקשת נעצרה ביום 30.11.16, בחשד למעורבות בעבירות התפרצות לבית עסק וגניבה. מעצרה של המבקשת בוצע לאחר שהוצא נגדה צו מעצר ביום 24.11.16. היא נעצרה בד בבד עם בעלה, סעיד בוקאעי.

2. המבקשת נחקרה ביום מעצרה, הכחישה את החשדות המיוחסים לה, והובאה למחרת היום בפני שופט, לדיון בבקשה להאריך את מעצרה. המשיבה שוחררה, לאחר שנקבע כי אין חשד סביר הקושר את החשודה לעבירות המיוחסות לה, ולא נמצאה בתיק החקירה ראיה הקושרת את החשודה לעבירות המיוחסות לה, מעבר לעובדה כי היא רעייתו של החשוד האחר שנעצר.

ביום 27.12.16 נסגר תיק החקירה - הן בעניינה של המבקשת והן בעניינו של בעלה, מר סעיד בוקאעי. עילת הסגירה - "היעדר ראיות מספיקות".

3. בחלוף מספר חודשים הוגשה על ידי המבקשת בקשה לפיצוי, לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות

אכיפה-מעצרים). נטען, כי לא הייתה כל הצדקה למעצרה, וכי כל "חטאה" התמצה בכך שהיא אשתו של אחד החשודים בפרשה. מכאן, שמעצרה היה מעצר שווא, ועל כן קמה חובת המדינה לפצותה. למבקשת נגרמו הוצאות, לרבות תשלום שכ"ט עו"ד בסך 2,500 ₪, וכן נפגעו כבודה ושמה הטוב.

4. המשיבה מתנגדת לבקשה. בתגובתה ציינה כי אחד התנאים לפסיקת פיצוי לפי סעיף 38 הנ"ל, הינו העדר יסוד למעצר. לטענת המשיבה, היה יסוד למעצרה של המבקשת. הפריצה והגניבה מבית העסק אירעו ביום 19.11.16. המשיבה ביצעה מספר פעולות חקירה ובעקבותיהן ניתן צו מעצר על ידי בית המשפט. לאחר מעצרה נותרו מספר פעולות חקירה לביצוע, והיה קיים חשש ממשי משיבוש החקירה, בשים לב לכך שעם המבקשת נעצר ונחקר גם בן זוגה.
5. בדיון בפני ציין נציג המבקשת, כי המבקשת נעצרה בשעות הצהריים, ומשכך גם הם הוצא צו מעצר, עדיין ניתן היה להורות על שחרורה באותו יום, כבר בתחנת המשטרה, ולא להותירה במעצר. כבר בחקירתה הראשונית ביקשה המבקשת לראות את הסרטון המבסס לטענת המשיבה את החשד נגד המבקשת. הסרטון הוצג בפני המבקשת רק בחקירתה השנייה, לאחר שחרורה ממעצר.
6. נציגת המשיבה ציינה כי בתיק החקירה קיימים סרטוני מצלמות אבטחה הקושרים את החשוד, סעיד בוקאעי, ואת החשודה. קיימת עדות של המתלוננת (בעלת העסק שנפרץ), אשר זיהתה באופן ודאי את סעיד בוקאעי כמי שביצע את ההתפרצות לעסק. לאחר שנבדקו הסרטונים - הוחלט גם לעצור את המבקשת.
7. תיק החקירה נמסר לעיוני. אציין כי מתן ההחלטה התעכב מעבר לנדרש בשל תקלה בסדרי עבודה בלשכתי, ועם הצדדים הסליחה.
- דיון והכרעה:
8. המסגרת הנורמטיבית לבקשה שבפני - מבוררת למדי.
- סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) קובע כי:
- "א) נעצר אדם ושחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום, ומצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי האדם, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לו פיצוי על מעצרו והוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית המשפט."
9. לשון הסעיף מלמדת, כי לשם גיבוש העילה לפיצוי בגין מעצר שווא, צריכים להתקיים מספר תנאים מצטברים. התנאי הראשון הוא, כי מבקש הפיצוי שוחרר מבלי שהוגש כנגדו כתב אישום. התנאי הנוסף הוא כי בית המשפט מצא שלא היה יסוד למעצרו, או לחילופין, כי קיימות נסיבות אחרות המצדיקות את פיצויו.
10. המבחן לקיומו של התנאי "יסוד למעצר" הינו אובייקטיבי. על בית המשפט להעריך את שיקול דעתו של הגורם שביצע את המעצר, בהתחשב בנסיבותיו, תוך התחשבות במידע שעמד בפניו באותה עת. יש לבחון את החומר שעמד בפני הגורמים המוסמכים בנקודת הזמן הספציפית, להבדיל מהחומר שעמד לנגד בית המשפט אשר החליט להורות על השחרור [השווה ע"פ (מחוזי חיפה) 38219-07-15 מדינת ישראל נ' חג'אזי (19.11.15)]. בהקשר זה יוער, כי יש להיזהר מפני "חכמה בדיעבד". יש לבחון את היסוד למעצר על בסיס הנתונים אשר היו בפני הקצין הממונה (גם אם בסופו של יום חלק מאותם נתונים וראיות - הופרכו).

11. בנוסף, יש לזכור ולהדגיש, כי לא כל מעצר אשר מסתיים ללא כתב אישום - מלמד על היעדר יסוד למעצר, או מצדיק פיצוי לפי סעיף 38 הנ"ל. קבלת עמדה דומה לזו עלולה להביא בסופו של יום להרתעת יתר של המשיבה מפני ביצוע מלאכת החקירה. לא זו תכליתו של סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים).
12. אשר לאופן פרשנותו של סעיף 38 הנ"ל, הרי שניתן להיעזר - בשינויים המחוייבים - בפרשנות סעיף 80 לחוק העונשין, שעניינו פיצוי למי שהוגש בעניינו כתב אישום. [ר' למשל ע"פ 10425/05 מדינת ישראל נגד פדרמן (18.11.2007): ע"פ 4466/98 ראמי דבש נ' מדינת ישראל (22.1.2002)].
13. על רקע מושכלות היסוד שהובאו לעיל, אבחן אם התקיימה בעניינה של המבקשת מי מהעילות מהעילות המזכות בפיצוי:
- "לא היה יסוד למעצר":
14. כפי שנקבע לא אחת, את התקיימותה או היעדרה של עילה זו יש לבחון בשני מישורים: במישור הראייתי- האם חומר הראיות אשר היה מונח בפני הקצין הממונה ביסס קיומו של "חשד סביר", או "יסוד סביר לחשד", כאמור בסעיפים 12-13 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים).
- במישור העילה - האם מחומר הראיות אשר היה מונח בפני הקצין הממונה, קמה גם עילת מעצר.
15. סבורני כי בעניינה של המבקשת, החשד הסביר היה מלכתחילה נמוך, והתבסס על ראיות נסיבתיות. עיון בתיק החקירה מעלה כי בעת שנעצרה המבקשת, היו בידי המשיבה הראיות הבאות:
- סרטונים המתעדים (ממרחק) את החשוד בהתפרצות, אשר יחד עמו הולכות אישה וילדה. השלושה מתועדים מגיעים אל המבנה בו ממוקם בית העסק.
 - החשוד בהתפרצות נראה נכנס דרך החלון, כאשר האישה והילדה עומדים בחוץ וממתנים (מדי פעם הולכות מתרחקות האישה והילדה, ואף נעלמת מטווח המצלמה).
 - בחלוף מספר דקות נראה החשוד בהתפרצות יוצא מהחלון של בית העסק, כשבידו שקית, ומתרחק בריצה מהמקום. יצוין כי בחלוף כשעה נראים שוב החשוד בהתפרצות והאישה [כך לפחות ניתן להניח, בהסתמך על מבנה הגוף והבגדים של השניים], מגיעים פעם נוספת למקום, בלוויי שניים נוספים. אותו חשוד בהתפרצות נכנס לבית העסק דרך החלון, מוציא משם מה שנראה כמו שתי מזוודות, ובהמשך חפץ נוסף.
 - מצלמות אבטחה של העיריה, המתעדות (ממרחק) את חשוד בהתפרצות, מגיע למקום כשהוא מלווה באישה ובילדה.

16. יודגש כי באף אחד מהסרטונים לא ניתן להבחין בפנים של מי מהאנשים המתועדים. עם זאת, בעלת בית העסק, אשר צפתה בסרטוני מצלמת האבטחה זיהתה עובר למעצר את החשוד כסעיד בוקאעי (אשר יש לה איתו היכרות מוקדמת, כמי שביצע באותה עת שיפוצים בבית העסק). בנוסף, שתי עובדות בבית העסק אשר צפו בסרטונים - זיהו אף הן את החשוד בהתפרצות כסעיד בוקאעי. שלושתן ציינו כי הן מזהות את מר סעיד בוקאעי "בוודאות".
17. הנה כי כן, החשד הסביר כנגד המבקשת מקורו ב"הנחת עבודה" כי החשוד בהתפרצות הינו בעלה של המבקשת, וכי הילדה ההולכת עם השניים - היא בתו. אין כל ראיה ישירה הקושרת את המבקשת למקום, מלבד הזיהוי של בעלה [כאשר בעת החלטת הצוות החוקר כי יש לעצור את השניים - מדובר בזיהוי ברמת וודאות טובה].
- "הנחת העבודה" של צוות החקירה - מקובלת עלי, וסבירה בעיניי. ניסיון החיים מלמד, כי על פי רוב, אדם המבצע עבירה פלילית - אינו מצרף לתכניתו הפלילית אנשים זרים. ודאי לא כאשר מדובר בילדה קטנה. הנחת עבודה סבירה היא, כי מקום בו אדם מגיע לבית עסק ופורץ אליו, כשהוא מלווה באישה ובילדה קטנה - הרי שמדובר באנשים המקורבים לו, ולא מן הנמנע כי מדובר בקרובי משפחה. העובדה כי בידי המשיבה היה מידע בטרם המעצר, לפיהם החשוד (מר סעיד בוקאעי) נשוי ולבני הזוג גם ילדה - הפכה את החשד בדבר מעורבותה של המבקשת לחשד סביר, בנסיבות העניין.
18. עם זאת אדגיש - גם אם מדובר בחשד "סביר", הרי שעוצמתו - נמוכה. חשד זה אמנם הצדיק מלכתחילה הוצאת צו מעצר (בין היתר ובעיקר על מנת למנוע שיבוש החקירה). עם זאת, צריכה הייתה ויכולה הייתה המשיבה לאשש או להפריך את החשד בדבר מעורבות המבקשת. יכולה וצריכה הייתה המשיבה להציג למבקשת את הסרטונים. יכולה וצריכה הייתה המשיבה להעמיק את הבדיקה בעניין גילאי ילדיה של המבקשת [או אז היה מתברר כי למבקשת בן ובת - בני 6 ו-4, בהתאמה; ברי כי הילדה הנצפית בסרטון אינה נראית בת 4 שנים].
19. בין מועד מעצרה של המבקשת לבין מועד הדיון בבקשה להאריך את המעצר - נותר החשד ערטילאי ובעוצמה שאינה מספקת. משכך שוחררה המבקשת בתנאים להבטחת התייצבותה להמשך החקירה. ואכן, המבקשת התייצבה לחקירה, הסרטונים הוצגו לה (והיא לא זיהתה - לא את עצמה ולא את בעלה).
20. יודגש, כי בהמשך החקירה אף חזרה בה בעלת העסק ממידת הוודאות של זיהויו של מר בוקאעי. מידע זה לא היה מצוי בידיעת צוות החקירה עת התבקש צו המעצר בעניינה של המבקשת, ואף לא בעת הדיון שהתקיים בבקשת המשיבה להארכת מעצרה של המבקשת.
21. סוף דבר, אני סבור כי בכל הנוגע לעילה "היעדר יסוד למעצר" - סבורני כי היא לא התקיימה בעניין שבפני. אף אינני סבור כי בנסיבות העניין, היה על הקצין הממונה היה להפעיל את סמכותו בהתאם לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים) ולהורות על שחרורה של המבקשת בטרם הבאתה בפני שופט.

להתרשמותי, היחידה החוקרת לא "גררה רגליים" ולא התמהמה יתר על המידה. לנוכח פעולות החקירה אותן תכננה המבקשת לבצע, אני סבור כי המשיבה פעלה בשקידה ראויה ובמקצועיות הנדרשת לשם בירור החשדות נגד המבקשת ובעלה.

"נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי"

22. המדובר, כידוע, ב"עילת סל", שירותית, אשר נועדה להרחיב את שיקול הדעת של בית המשפט. בע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל (22.1.2002) מנה בית המשפט מספר קטגוריות ונסיבות המצדיקות פיצוי לפי עילה זו בעניינו של נאשם אשר זוכה [פיצוי לפי סעיף 80 לחוק העונשין]. כאמור, לדעתי ניתן להשליך מקטגוריות אלו, בשינויים המחויבים, גם לעניין הקטגוריות המזכות בפיצוי לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים). הקטגוריה הראשונה נוגעת להליכי החקירה עצמם, ובמסגרתה תיבחן התנהלות היחידה החוקרת והתנהגותו של החשוד: האם פעילות היחידה החוקרת היתה בלתי תקינה? האם למשל היחידה החוקרת התנכלה לחשוד? האם היו מעורבים שיקולים פסולים בהליך המעצר? האם היחידה החוקרת התנהלה באופן בלתי מקצועי [למשל - התעלמה מטענת אליבי שהועלתה?]; עוד תיבחן גם התנהלותו של החשוד - האם התנהגותו שלו לא גרמה או תרמה למעצר [למשל - אדם הנמנע מלסור לתחנת המשטרה; הימנעות ממסירת גרסה או פרטים מהותיים שיש בהם כדי לקדם את החקירה].

הקטגוריה השנייה נוגעת לאופן ניהול ההליך: במסגרתה תיבחן התנהלותה של היחידה החוקרת בהליך בפני בית המשפט: האם הוצגו לבית המשפט מלוא הראיות? האם היחידה החוקרת השתתתה בהבאת חשוד לדיון בבית המשפט? האם הקצין הממונה שקל את הראיות בתיק בעת מתן החלטתו? הקטגוריה השלישית נוגעת לאופן סיום המעצר: בהקשר זה יש לתת את הדעת למצבים אשר ייתכן וישליכו על נטיית בית המשפט לחייב בפיצוי: כך למשל שונה מצב בו חשוד שוחרר על ידי בית המשפט, בהחלטה המטילה דופי בפעולת המשטרה ממצבו של חשוד אשר שוחרר על ידי קצין מוסמך כבר בתחנת המשטרה.

23. יישום עקרונות אלו על עניינה של המבקשת מוליך אותי למסקנה כי אף העילה השנייה אינה מקימה עילת פיצוי לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים).

צינתי לעיל את מסקנתי, כי היחידה החוקרת פעלה בשקידה ראויה. הופעל שיקול דעת בטרם ההחלטה לעצור את המבקשת; היחידה החוקרת לא התעלמה מטענות שהועלו על ידי המבקשת, לא הסתירה ראיות מבית המשפט ולא השתתתה בהבאת המבקשת לדיון בהארכת המעצר.

אמנם, חוקריה של המבקשת לא הציגו למבקשת את סרטוני מצלמת האבטחה כבר בחקירתה הראשונה. לדעתי, בהתנהלות זו לא נפל פגם, ביחוד בשים לב לפעולות חקירה אחרות אשר היחידה החוקרת תכננה לבצע בעת שהמבקשת במעצר [למשל, פעולת חקירה 3 במסמך ב/1 מיום 1.12.16].

אף נתתי דעתי בהקשר זה, לעניין "שיקולי צדק" במובנם הרחב הן למשך מעצרה של המבקשת והן לעילה בגינה נסגר תיק החקירה נגדה.

24. סוף דבר, אני סבור כי אף לא אחת מהעילות המנויות בסעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים) התקיימה בעניינה של המבקשת.

25. בשולי הדברים אציין, כי חשבונית המס אשר צורפה לבקשה, בתמיכה לטענת המבקשת בדבר הוצאות משפטיות שנגרמו לה - הינה חשבונית מס מיום 20.12.16 שהוצאה על שם "מאפיית אברהים אשקר" בשפרעם. לא הובא בפני כל הסבר לכך שלא הוצאה חשבונית למבקשת אלא לבית עסק עלום כלשהו, אשר הקשר בינו לבין התיק שבפני נותר לוט בערפל.

הבקשה נדחת.

המזכירות תמציא החלטה זו לצדדים.

תיק החקירה יוחזר לידי המשיבה באמצעות המזכירות.

ניתנה היום, כ"ב חשוון תשע"ח, 11 נובמבר 2017, בהעדר הצדדים.